

Vnitřní saducej - vnitřní farizej - vnitřní esejec

Esoterní hodina, Mnichov, 1. září 1912

Esoterik musí dbát na leckteré věci, které jsou pro exoterika zcela nepodstatné. Tak musí mít stále na paměti, že když usiluje o pravdu, může to být vždy jen relativní pravda a jako esoterik nemůže o věčných pravdách vůbec mluvit. Do našeho úsilí se pokaždé mísí také naše přání a musíme si říci, že vždy přijmeme raději pravdu, která se nám líbí, než pravdu, která je nám nesympatická. Například myšlenka nesmrtelnosti je jako taková většině lidí bližší než myšlenka, že smrtí všechno končí, a proto mají sklon přijímat ji jako pravdu jedině z tohoto důvodu. To však esoterik činit nemá. Esoterik má svá přání, své osobní zájmy vyřadit a pak bádát. K tomu jsou nám dány naše meditace, v nichž máme takřkajíc duchovně spočinout na určitém myšlenkovém obsahu. Při tom ani tak nezáleží na tom, abychom obsah meditace promýšleli, jako na tom, abychom v něm nechali spočívat svou duši; tímto ustavičným opakováním se totiž posilují naše duševní síly.

Sklon věřit absolutním, věčným pravdám a ty hájit je vlastností naší duše vědomé.* Je ovšem možné, že duše vědomá získá do té míry nadvládu, že tyto ideje přestane ovládat a začne být jimi ovládána a rozlévá je ze sebe ven. V okultismu pro to existuje jeden výraz: takovéto duši vědomé s těmito idejemi se říká „vnitřní saducej“. My všichni si v sobě neseme vnitřního Saduceje; povinností esoterika však je vycítit to a zařídít se podle toho. (Příklad: Když se Goetha p. m. [post mortem, posmrtně] zeptali, jak interpretovat *

* Duše vědomá - v něm. orig. *Bewusstseinsseele* (J. Dostal překládá jako duše uvědomující); duše rozumová neboli citová - něm. *Verstandes- oder Gemutsseele* (J. Dostal: duše hlubšího citění, Z. Váňa: duše myslivá; výraz

Gemút, překládaný jako *mysl*, označuje spíše síly citu než myšlení); duše pocitová - *Empfindungssee- le*. (Pozn. překl.)

jeho díla, řekl: „Podle mého ducha, nevysvětlovat mě však týmiž slovy, jež jsem pravil.“ - Saint-Martin p. m. jednou řekl: „Mám mnoho žáků; většinou však dál šířili mé omyly.“)

Také duše rozumová neboli citová v sobě může nést něco na způsob druhého člověka, a sice tehdy, chce-li člověk osobně poznanou pravdu podat jako obecně platnou. Člověk to dělá na základě jistého pocitu studu, protože nechce říci: Tuto pravdu jsem jako takovou poznal díky tomu či onomu zážitku; proto je to pro mě pravda - nýbrž chce ji podat jako obecně platnou. Pro to má okultismus označení „farizej“. Oním vnitřním farizejem je duše rozumová, která na sebe v tomto směru strhává vládu. Z této touhy podávat osobní pravdy jako obecné pak navenek často vyplývá pokrytectví a neupřímnost.

Také duši pocitovou můžeme v jejím úsilí o pravdu nechat až příliš převládat. To dělají všichni, kdo se raději rozplývají v citech, než aby do sebe pojímali a zpracovávali nauky o vývoji světa, kdo se například raději zabývají Taulerem nebo jiným středověkým mystikem a všechno ostatní odmítají. Jelikož je duše pocitová od duše vědomé značně vzdálená, neukazuje své chyby tak nepříjemným způsobem jako ona, přesto je však chybou, jestliže se esoterik odvrací od všeho, čemu ho může naučit vnější svět, aby pravdu hledal jen ve vnitřním pohroužení. Tento způsob, kdy člověk nechá převážít duši pocitovou, se v okultismu nazývá „vnitřním esejem“. Někdo by mohl namítnout: Vždyť esejec je přece něco velice dobrého. - To jistě je; avšak duchovní vůdcové, kteří tento řád založili, dobře věděli, na kterém místě, v které době a jakým způsobem ho musí zřídít, aby byl něčím prospěšným pro svět. V okultním úsilí je hlavní věcí poznat, která pravda je pro dotyčnou dobu ta správná. To tenkrát Buddha přesně věděl, když šest set let před Kristem přinesl do Indie své učení. Totéž učení přesazené na jiné místo a do jiné doby nemá tentýž účinek. Rozhodující je, jak dosáhnout toho, aby něco bylo účinné.

V duchovních světech, kde z nejvyšších světů působí síly do světů nacházejících se přímo nad námi, se v určitých dobách formují uzlové body. Taková doba nastala teď; a sněst

tyto síly z nejvyšších světů nemohou velcí zasvěcenci, to může jen Kristus, díky tomu, že prošel mystériem na Golgotě. Avšak velcí zasvěcenci Buddha, Pythagoras, Zarathuštra atd. se shromažďují kolem Krista a nechávají se ovlivňovat jeho silami, bez ohledu na to, jestli jsou inkarnovaní ve fyzickém těle nebo prodlévají v duchovních světech, a z tohoto ducha působí.

Tyto tři lidi, kteří v nás přebývají, Saduceje, farizeje a eseje, bychom měli uvést do vzájemného poměru, neboť každý z nich je sám o sobě škodlivý. Farizej má sloužit saducejovi a oba dohromady pak esejci. Ten má oběma ostatním vládnout, sám pro sebe však vládnout nesmí. Jako esoterici bychom skutečně měli získat cit pro to, že v sobě tyto tři máme, neboť až předstoupíme před strážce prahu, velmi zřetelně je pocítíme; budeme je totiž muset zanechat za sebou jako něco pomíjivého, co do duchovních světů nepatří. Řekne-li někdo, že esejec se přece zabývá právě duchovními světy, je třeba odpovědět, že se jimi zabývá způsobem, jenž je mu ve fyzickém světě přiměřený, ale že celý jeho řád byl založen pro fyzický svět a pro určité místo na Zemi a že v duchovních světech se vychází z jiných hledisek.

Předstoupíme-li před božstvo s těmito třemi nedostatky, které vnímáme jako určitou nahotu, budeme mít pocit studu, jež před božstvem měli Adam a Eva ve své nahotě, proto se musíme snažit tyto tři duševní vlastnosti uvést do náležité rovnováhy.

Duchovní svět je pro nás obklopen schránami, jež vytváříme my sami a jež musíme odstranit. Poznání však člověk nenajde hledáním v sobě. Toto poznání může člověku svitnout, noří-li se slunce do tichého moře a nechá-li na sebe tento přírodní jev intenzivně působit. Skutečný život v přírodě esoterika probouzí a pomáhá mu; nesmí se mu však výlučně jen oddávat. - Mikuláš Kusánský měl ty nejsilnější duchovní zážitky na jedné námořní plavbě z Konstanti-
nopolu.

Mistr moudrosti a souznění citů nám pomoc a podporu jako moře v jedné kapce směstnal - něco takového je v duchu

možné,
ve fyzickém světě samozřejmě ne - v modlitbě, u níž si přeje,
aby vždy tvořila závěr našeho esoterního výkladu, a která
představuje celý vývoj člověka, jeho sestup a vzestup:

V duchu spočíval zárodek mého těla ...

Rudolf Steiner

GA 266/II